

„Kristijonas Donelaitis“. „Metų“ vertimai į Europos Sąjungos kalbas”

Parengė: Šilutės F. Bajoraičio viešosios bibliotekos
Skaitytojų aptarnavimo skyriaus
vyr. bibliotekininkė Daiva Jucikaitė

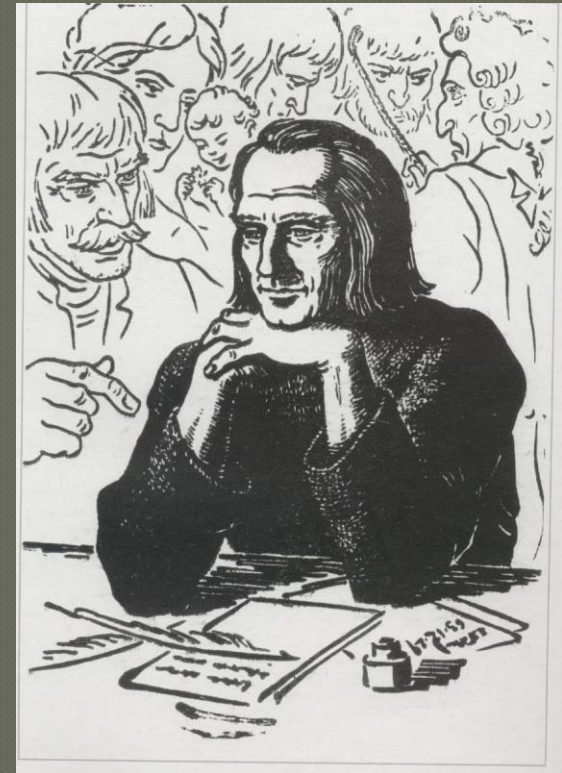

„Kristijonas Donelaitis“. „Metų“ vertimai į Europos Sąjungos kalbas

Kristijonas Donelaitis (1714—1780) — evangelikų liuteronų kunigas, lietuvių literatūros klasikas, poemos „**Metai**“ ir pirmųjų lietuviškų pasakėčių autorius, lietuvių grožinės literatūros pradininkas.

Rankraščiais ir nuorašais išlikusią Kristijono Donelaičio grožinę kūrybą sudaro pasakėčios, ankstyvieji poemos fragmentai, poema „Metai“ ir eilėraščiai vokiečių kalba.

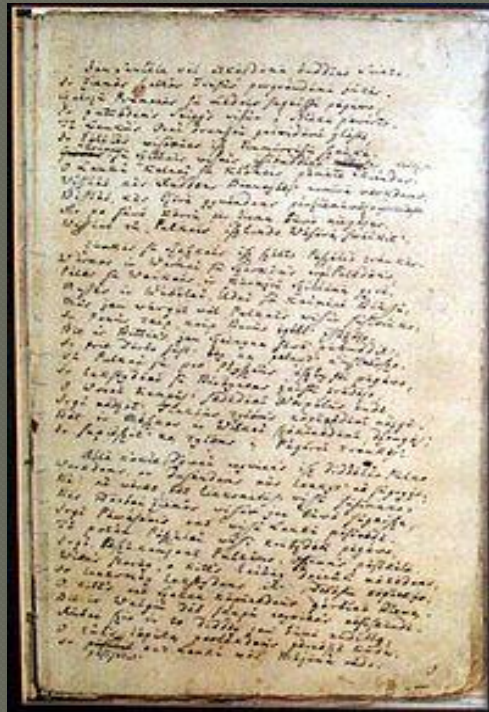
Kristijonas Donelaitis rašė ir vertė į lietuvių kalbą giesmes.

Dailininkas Erikas Varnas
„Kristijonas Donelaitis tarp
būrų“, 1963 m.

„Kristijonas Donelaitis“. „Metų“ vertimai į Europos Sąjungos kalbas

Poemos „Metai“ faksimilė

Poema **„Metai“** – pagrindinis ir svarbiausias lietuvių literatūros klasiko Kristijono Donelaičio kūrinys, žymiausias, iki šiol nepralenkta lietuvių literatūros šedevras, pasižymintis originalumu ir meistriškai valdoma medžiaga bei šnekamąja, „liaudiška“ kalba.

Poema **„Metai“** rašyta apie 1765–1775 m., kuri vėliau įėjo į pasaulinės literatūros aukso fondą. Ją sudaro 4 dalys – **„Pavasario linksmybės“**, **„Vasaros darbai“**, **„Rudenio gėrybės“** ir **„Žiemos rūpesčiai“**. Tai kartu ir epinis, ir lyrinis kūrinys, vaizduojantis Mažosios Lietuvos lietuvių valstiečių baudžiauninkų (būrų) gyvenimą XVIII a. viduryje.

Su skausmu ir rūpesčiu poetas rašo apie sunkią valstiečių dalį, jų kasdieninį gyvenimą, darbą, aplinką, buitį, apie lietuvių kalbos ir kultūros vokietinimą, aprašo lietuviškus drabužius, papročius, šventes, religingumą ir t.t.

„Kristijonas Donelaitis“. „Metų“ vertimai į Europos Sąjungos kalbas”

Kristijono Donelaičio kūryba yra sulaukusi nemažo tarptautinio populiarumo: kūryba yra versta į daugelį užsienio šalių kalbų – anglų, armėnų, baltarusių, čekų, esperanto, estų, gruzinų, italų, japonų, latvių, lenkų, lotynų, prancūzų, rusų, sorbų, švedų, ukrainiečių, vengrų, vokiečių ir žydų.

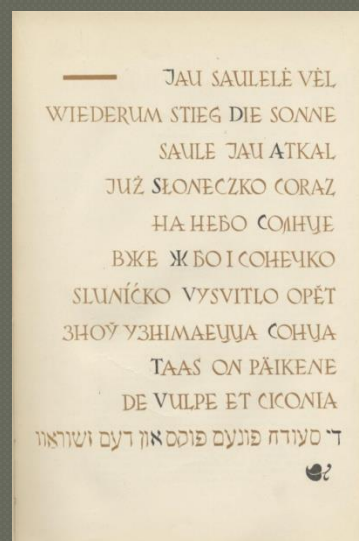
Poema „*Metai*“ yra išversta į anglų, armėnų, baltarusių, čekų, gruzinų, ispanų, italų, latvių, lenkų, rusų, švedų, ukrainiečių, vengrų ir vokiečių. Į anglų, lenkų, rusų ir vokiečių kalbas poema versta ne po vieną kartą, taip pat pasirodė ne viena šių vertimų laida.

„Kristijonas Donelaitis“. „Metų“ vertimai į Europos Sąjungos kalbas

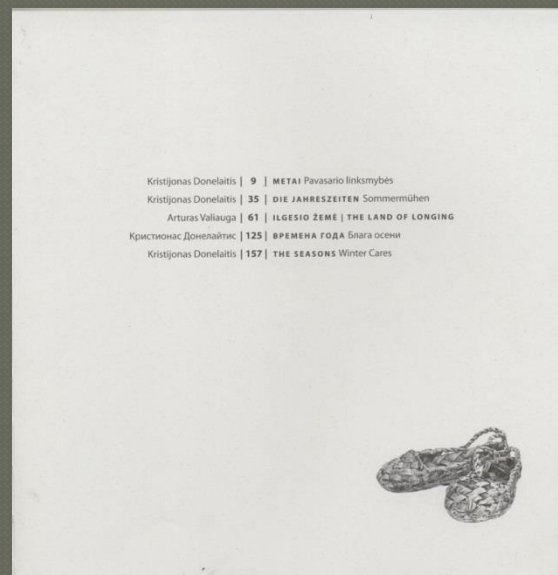
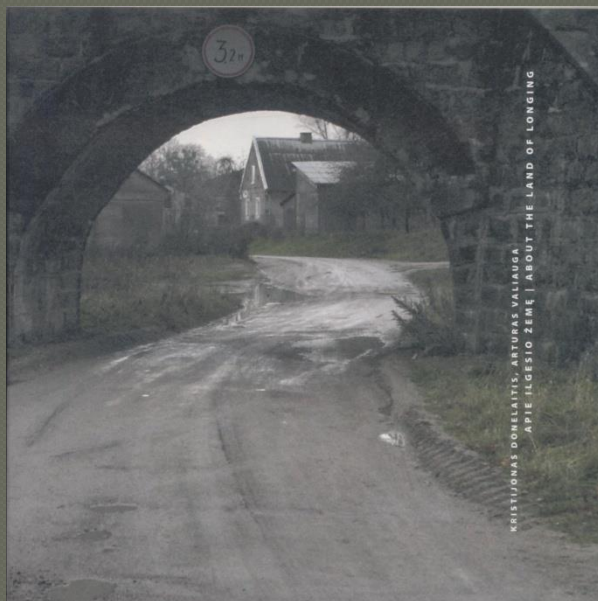
Donelaitis, Kristijonas. *Jau saulelė vėl* = *Wiederum stieg die Sonne* = *Saule jau atkal* / [redaktorius Juozas Jasinevičius ; dailininkas Vytautas Kalinauskas]. – Vilnius : Valstybinė grožinės literatūros leidykla, 1963 (Kaunas : Valst. K. Poželos sp.). – 81 p. : iliustr.

Poemos „Metai“ pradžia įvairiomis kalbomis (vokiečių, latvių, lenkų, rusų, ukrainiečių, čekų, baltarusių, estų) ir „Lapės ir gandro česnis“ – lotynų, jidiš. Leidinys iliustruotas Vytauto Kalinausko (1929–2001) raižiniais. Knygoje taip pat K. Korsako įvadas „Kristijonas Donelaitis kitomis kalbomis“.

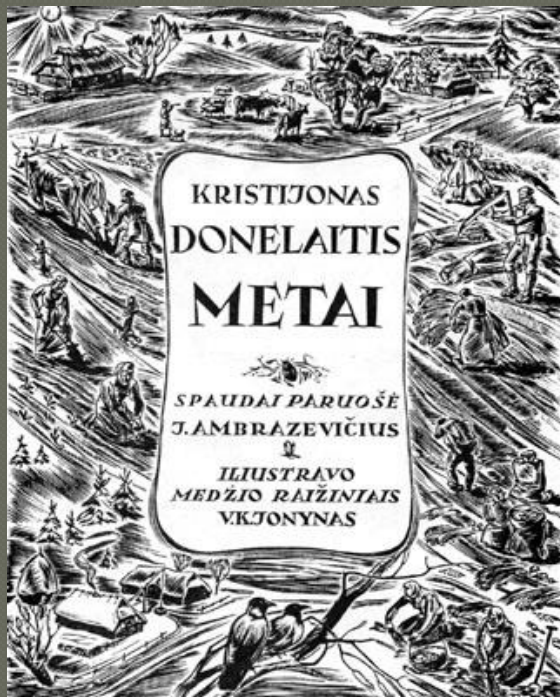
„Kristijonas Donelaitis“. „Metų“ vertimai į Europos Sąjungos kalbas

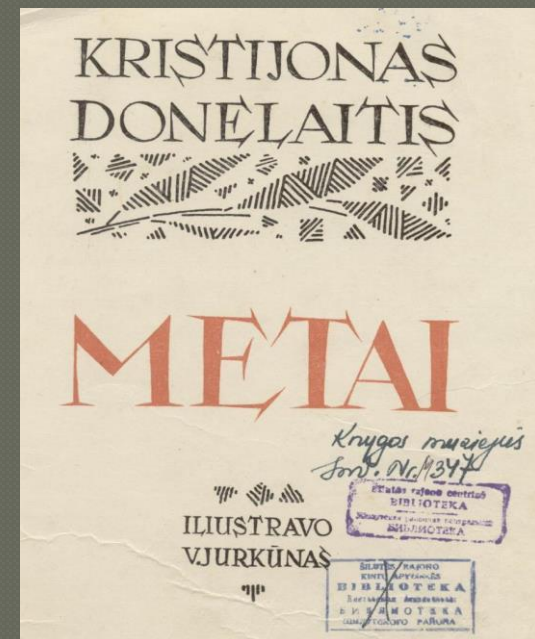
Kristijonas, Donelaitis, Valiauga Arturas. Apie Ilgesio žemę = About the Land of Longing / Kristijonas Donelaitis, Arturas Valiauga ; [sudarytoja Eglė Deltuvaitė] ; [vertėja Olga Lempert]. - Vilnius : Kultūros meniu, 2013. - 179, [1] p. : iliustr. - Gretut. tekstas liet., angl., rus., vok.

KRISTIJONO DONELAIČIO „METŲ“ LEIDIMAI

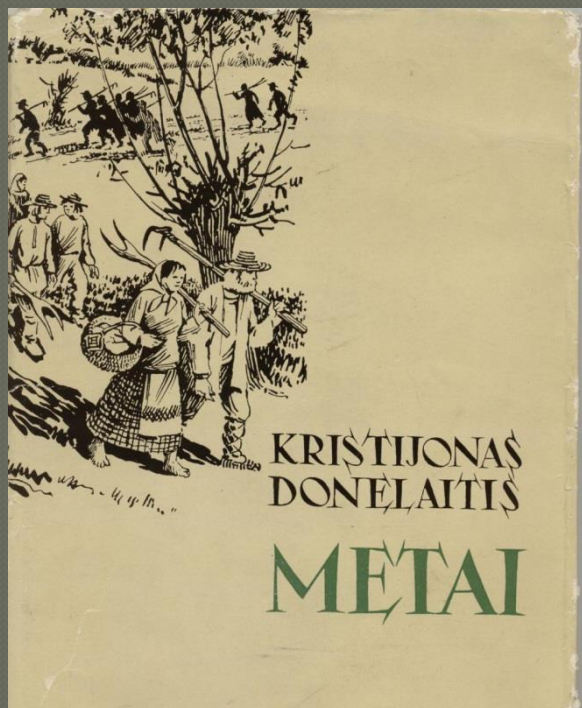
Donelaitis, Kristijonas. *Metai*.
Kaunas: Spindulys, 1940, 191 p.

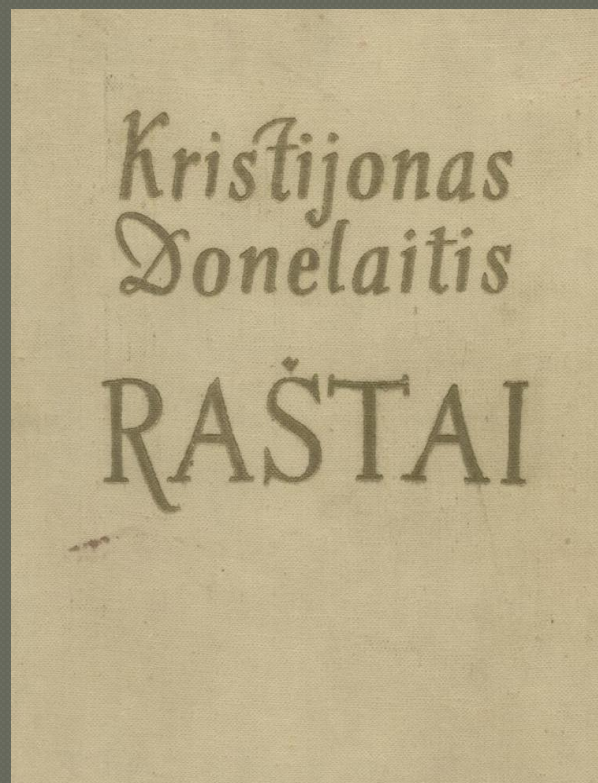
Donelaitis, Kristijonas. *Metai*. Kaunas: K.
Požėlos vardo spaustuvė, 1956, 157 p.

KRISTIJONO DONELAIČIO „METŲ“ LEIDIMAI

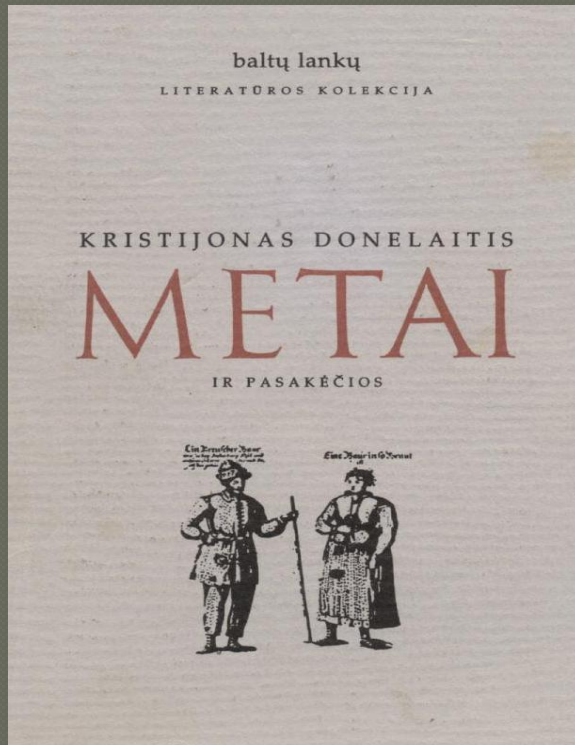
Donelaitis, Kristijonas. *Metai*. / iliustravo V. Jurkūnas. Kaunas: K. Požėlos vardo spaustuvė, 1966, 135.: iliustr.

Donelaitis, Kristijonas. *Raštai*. Vilnius: Lietuvių kalbos ir literatūros institutas, 1977, 599 p.

KRISTIJONO DONELAIČIO „METŲ“ LEIDIMAI

Donelaitis, Kristijonas. *Metai*
Vilnius: Baltos lankos, 1994, 190 p.

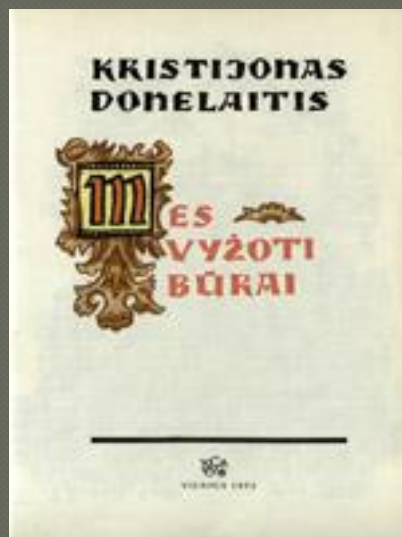
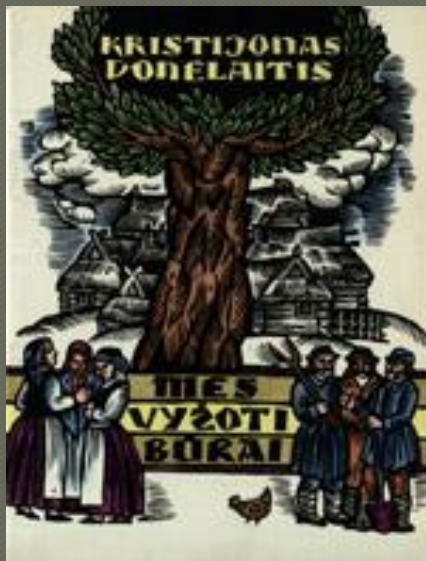

Donelaitis, Kristijonas. - *Metai* : [poema] /
[ilustracijų autoriai Rimgaudas Maleckas,
Dangirutė Maleckienė]. Kaunas:
Kalendorius, [2012], 138, [6] p. : ilustr. -
Kristijono Donelaičio gimimo 300-osioms
metinėms.

KRISTIJONO DONELAIČIO „METŲ“ LEIDIMAI

Donelaitis, Kristijonas. *Mes vyžoti būrai* : [ištraukos iš poemos „Metai“] / [ilustravo Albina Makūnaitė]. – Vilnius : Vaga, 1975. – 38 p. : iliustr.

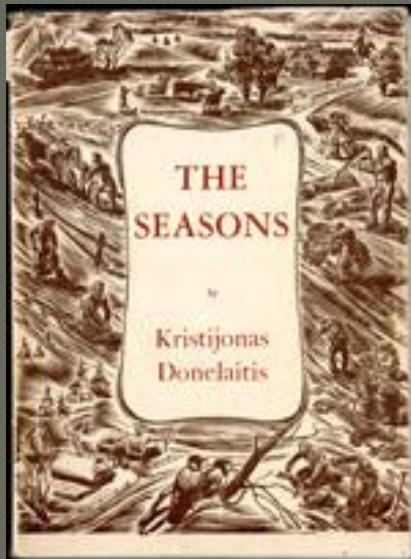
KRISTIJONO DONELAIČIO „METŲ“ LEIDIMAI

Donelaitis, Kristijonas. *Mes vyžoti būrai* : [ištraukos iš poemos „Metai“] / [ilustravo D. Tarabildienė]. – Vilnius : Valstybinė grožinės literatūros leidykla, 1957. – 30 p. : iliustr.

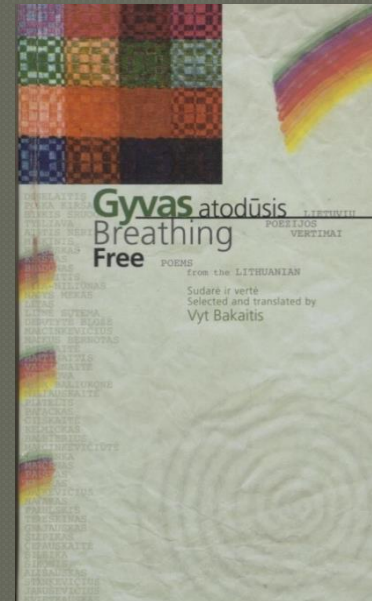

ANGLŲ KALBA

Donelaitis, Kristijonas. *The seasons* / rendered from the Lithuanian into English verse by Nadas Rastenis ; introduction and editing by Elena Tumas ; [the woodcuts by Vytautas K. Jonynas ; the portrait of Kristijonas Donelaitis is from the medalion by Petras Rimša]. – Los Angeles, Cal. : Lithuanian Days Publishers, 1967. – 127 p.

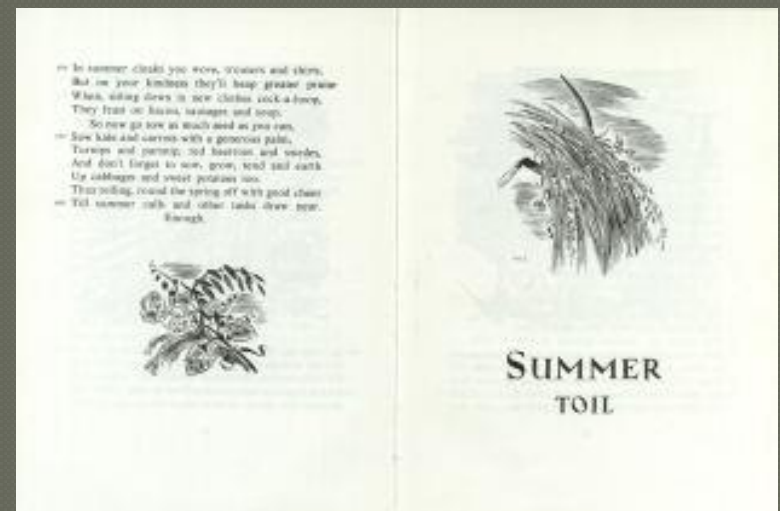
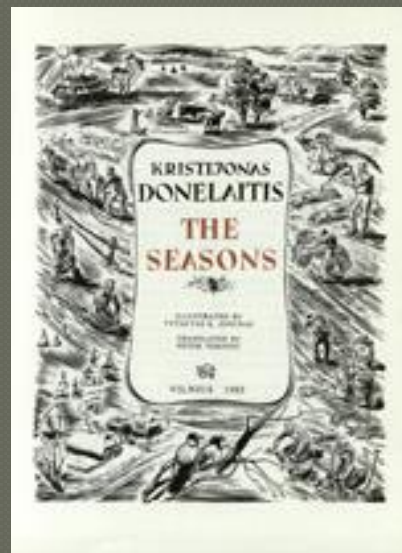

Gyvas atodūsis = Breathing Free: lietuvių poezijos vertimai / sudarė ir į anglų k. vertė Vytautas Bakaitis. – Vilnius: Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 2001. – P.46-55.

ANGLŲ KALBA

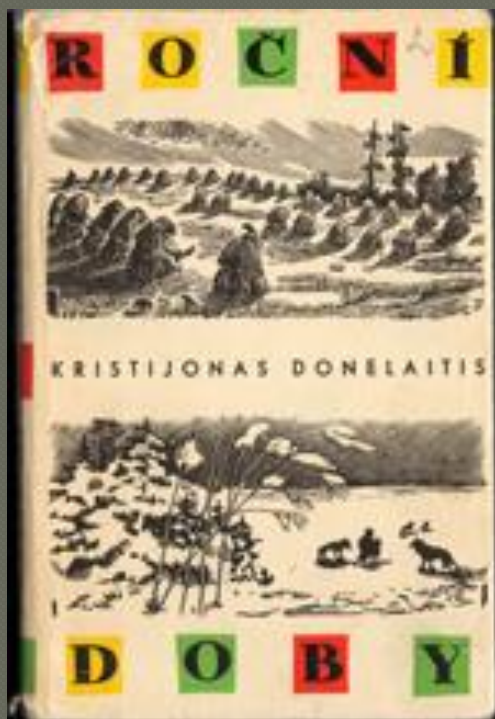
Donelaitis, Kristijonas. *The Seasons* / illustrated by Vytautas K. Jonynas ; translated by Peter Tempest. – Vilnius: Vaga, 1985 (Kaunas : K. Poželos sp.).– 160 p. : iliustr.
„Metus“ į anglų kalbą išvertė Peteris Tempestas. Leidinys iliustruotas V. K. Jonyno medžio raižiniais. Knygoje taip pat K. Korsako įvadas „Kristijonas Donelaitis ir jo poema „Metai“ (anglų k.).

ČEKŲ KALBA

Donelaitis, Kristijonas. *Roční doby* / [přeložila Hana Jechová ; dřevoryty vyzdobil V. Jurkūnas]. – Praha : Svět sovětů, 1960. – 119, [4] p. – Versta iš: Metai. – Vilnius : Valstybinė grožinės literatūros leidykla, 1956.

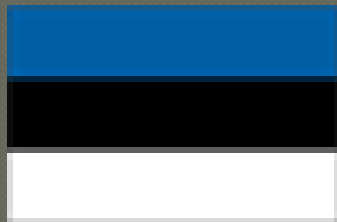

ČEKŲ KALBA

Dėl meninių ypatybių į poemą „Metai“ dar XIX a. pradžioje atkreipė čekų filologai ir rašytojai. Kristijono Donelaičio kūryba susidomėjo Karolio universiteto profesorius Františekas Ladislavas Čelakovskis (1799-1852), ketinęs į čekų kalbą išversti keletą šio kūrinio fragmentų. Pirmas „Metų“ dalies vertimas pasirodė 1955 m. Tai buvo nedidelė ištrauka, paskelbta žurnale „*Praha-Moskva*“ (vertė Julija Novakova). 1959 m. antologijoje „*Pod baltškim nebem*“ Hana Jechova paskelbė kitos dalies šio kūrinio vertimą. Visas poemos „Metai“ vertimas į čekų kalbą publikuotas 1960 m. (vertė Hana Jechova).

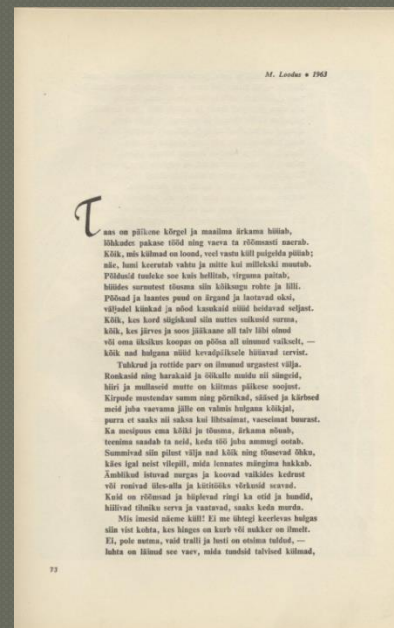
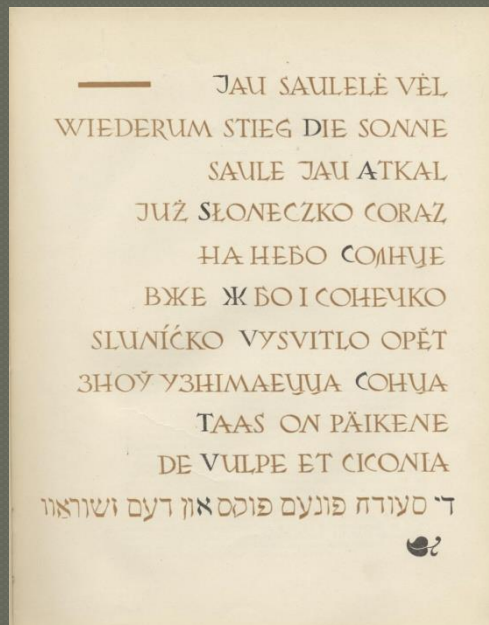

ESTŲ KALBA

Donelaitis, Kristijonas. *Jau saulelė vėl* = *Wiederum stieg die Sonne* = *Saule jau atkal* / dailininkas Vytautas Kalinauskas]. – Vilnius : Valstybinė grožinės literatūros leidykla, 1963. – 81 p. : iliustr.

Poemos „Metai“ pradžia įvairiomis kalbomis (vokiečių, latvių, lenkų, rusų, ukrainiečių, čekų, baltarusių, **estų**). Leidinyje iliustruotas Vytauto Kalinausko (1929–2001) raižiniais.

ISPANŲ KALBA

Las estaciones del año = „Metai“ /
vertė Carmen Caro Dugo. – Sevilija
(Ispanija): Renacimiento, 2013.

Vilniaus universiteto Užsienio kalbų instituto Romanų kalbų katedroje dirbanti ispanė **Carmen Caro**, gavusi pasiūlymą išversti Kristijono Donelaičio „Metus“, prisipažino abejojusi, ar ispanams kūrinys bus suprantamas. Tačiau kai pradžią – „Pavasario linksmybes“ – nusiuntė literatūros specialistams į Ispaniją, abejonės dingo.

„Jie susidomėjo, ir man tai buvo didelė paskata, galima sakyti, lėmusi apsisprendimą. Ispanų nuomone, šis tekstas praturtins ir mūsų kultūrą. Man buvo įdomu versti ir parodyti ispanams metų kaitą, kuri mano šalyje nėra tokia ryški kaip čia. Iš „Metų“ ispanai sužinos, ką reiškia po ilgos ir sunkios žiemos laukti pavasario“.

Carmen Caro Dugo

ITALŲ KALBA

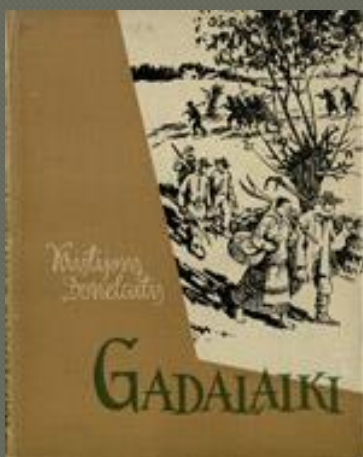
Kristijono Donelaičio poemos „*Metai*“ dalies „*Pavasario džiaugsmai*“ 120 eilėraščių išvertė **Vincas Mincevičius** ir buvo publikuota ELTA-Press Romoje, 1964 metais. Darbas liko nebaigtas iki šios dienos.

Pasakėčia „*Šuo Didgalvis*“, 1963 metais buvo išversta garsaus italų kalbininko **Vittore Pisani**.

LATVIŲ KALBA

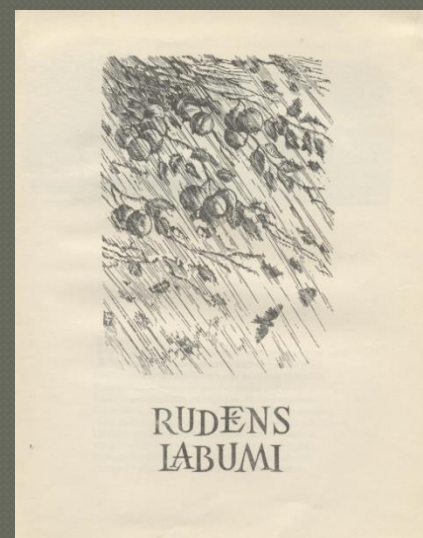
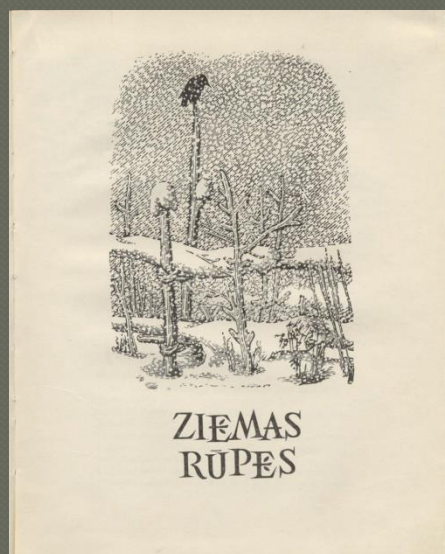
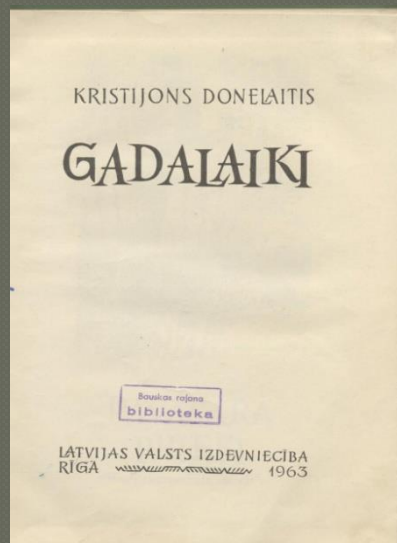
Kristijono Donelaičio poemos „Metų“ fragmentai buvo išversti gana anksti. Tai padarė Karlas **Fridrihas Vatsonas 1821** m. Fragmentų taip pat paskelbė vertėjai Karlis Kundzinis, Janis Rainis, Edgaras Baumanis, Sudrabų Edžus, Janis Jaunsudrabinis, Emilija Prūsa, Emilis Skujeniekas, Janis Sudrabkalnis. Pilnas **Paulio Kalvos** „Metų“ vertimas „**Gadalaiki**“ pasirodė **1963** m.

LATVIŲ KALBA

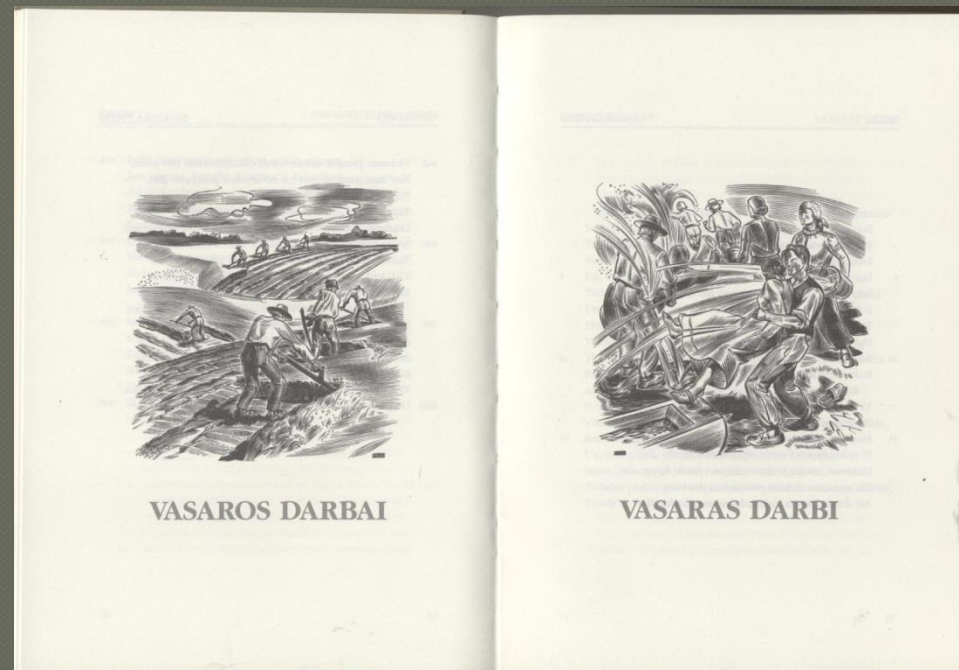
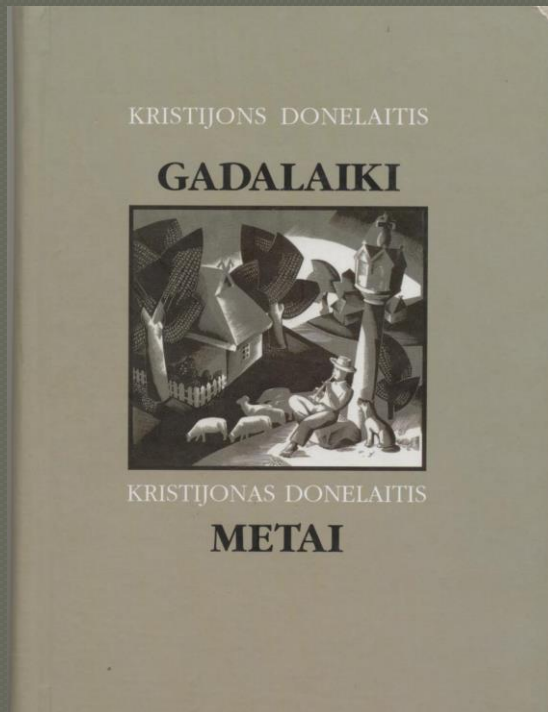
Donelaitis, Kristijonas. *Gadalaiki* / Kristijons Donelaitis ; [no lietuviešu valodas atdzejojis Paulis Kalva ; redaktore M. Bārbale ; V. Jurkuna ilustrācijas ; H. Purviņa mākslinieciskā apdare. – Rīgā : Latvijas valsts izdevniecība, 1963. – 118, [2] p. : ilustr. **Pirmoji poemos „Metai“ laida latvių kalba (Ryga, 1963).** Išvertė poetas ir vertėjas Paulis Kalva (*1919–†2003). Leidinys iliustruotas V. Jurkūno raiziniai.

LATVIŲ KALBA

Donelaitis, Kristijonas. *Gadalaiki = Metai* / no lietuviešu valodas 1994. gada „Baltos lankos“ izdevuma atdzejojis Paulis Kalva ; [redaktorijs ir leidinio sudarytojas dr. Phil. Albertas Sarkalnis] ; [ilustrāciju autors Vītauts Kazimiers Jonīns]. – Rīga : Madris, 2006. – 293, [1] p. – Orig. antr.: Metai. – Gretutinis teksts liet. ir latvių k.

LENKŲ KALBA

Poemą „Metus“ išvertė **Mikalojus Akelaitis 1860 m.**, tačiau neišleido, liko rankraštis. Taip pat rankraštinių vertimo fragmentų yra palikę Janas Karłowiczius (1872) ir Janas Ossowskis (1883). Pilnas Kazimierzo Pietkiewicziaus „Metų“ vertimas „Rok“ pasirodė 1933 m. (pakartota laida 1953). Antrąjį lenkišką vertimą „Pory roku“ paskelbė Zygmuntas Ławrynowiczius 1982 m.

LENKŲ KALBA

Donelaitis, Kristijonas. Rok : obrazy z życia chłopów XVIII-go wieku (blisko 200 lat temu) / Chrystjan Donalitus ; z V-go wydania litewskiego – Szłapelisa przełożył K.P. [Kazimierz Pietkiewicz]. – Warszawa : Skład główny u autora, 1933 (Drukarnia społeczna w Pruszkowie). – 112 p. : ilustr.

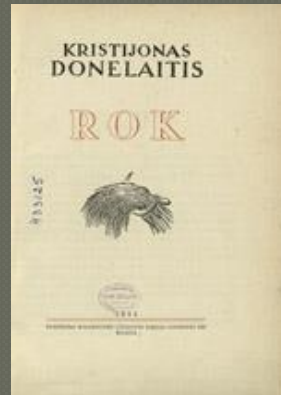
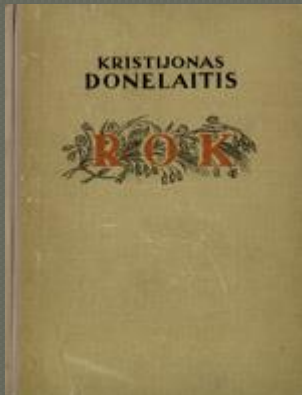
Pirmoji poemos „Metai“ laida lenkų kalba (Varšuva, 1933). Vertėjas Kazimieras Petkevičius (Pietkiewicz, *1861–†1934) naudojo J. Šlapelio parengtu K. Donelaičio *Raštų* leidiniu (Vilnius, 1914). Poema vertėjo suskirstyta į epizodus, pateikiant jiems antraštes.

LENKŲ KALBA

Donelaitis, Kristijonas. Rok / [przełożył Kazimierz Pietkiewicz ; okładkę projektował A. Kučas]. – Wilnius : Państwowe wydawnictwo literatury pięknej Litewskiej SRR, 1953 (Kaunas : „Raidės“ sp.). – 98, [2] p. : ilustr. Nežymiai pataisytas 1933 m. laidos vertimas, išleistas 1953 m. Vilniuje. Jame nebeliko vertėjo pateiktų epizodų antraščių. Knyga su pratarme apie K. Donelaitį, paaiškinimai – išnašose.

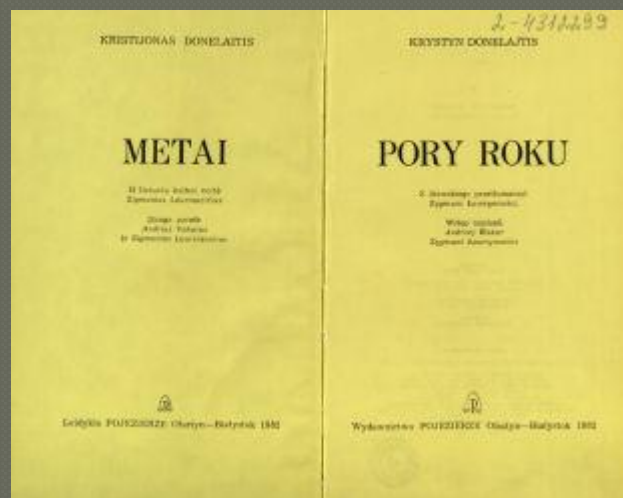
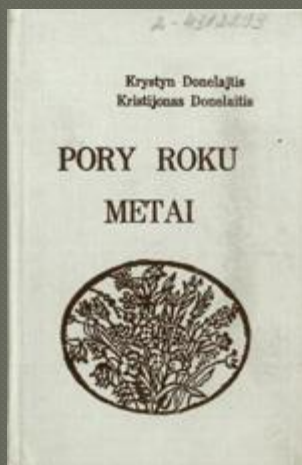

LENKŲ KALBA

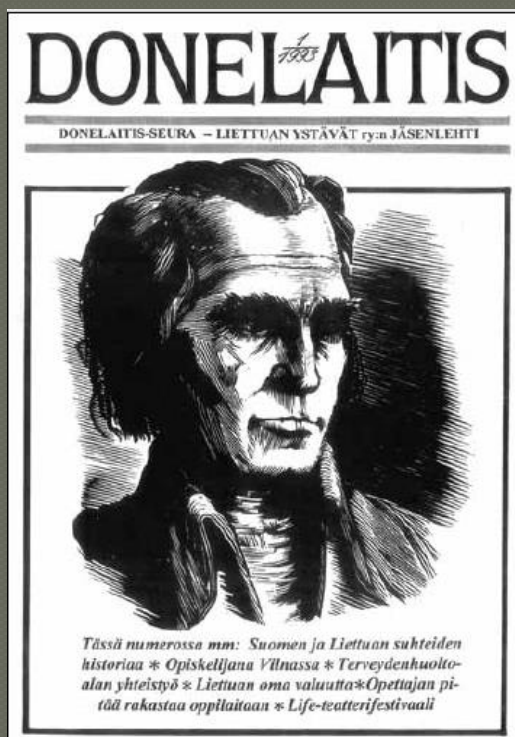
Donelaitis, Kristijonas. *Pory roku = Metai* / Krystyn Donelajtis ; z litewskiego przetłumaczył Zygmunt Ławrynowicz ; wstęp napisali Andrzej Wakar, Zygmunt Ławrynowicz; [opracowanie graficzne Barbara Lis-Romańczuk]. – Olsztyn ; Białystok : Pojezierze, 1982. – XLIV, 205 p. : portr., ilustr. – (Literatura Warmii i Mazur w dawnych wiekach). – Gretutinis tekstas liet. ir lenkų k.

1982 m. Lenkijoje, Olštynie ir Balstogėje, išleistas poemos „Metai“ vertimas į lenkų kalbą. Išvertė Zigmantas Laurinavičius (Ławrynowicz, *1925–†1987), įžangą parašė Andrius Vakaras (Wakar, *1920–†1995) ir vertėjas. Knygos pradžioje K. Donelaičio portretas – V. Jurkūno medžio raižinys

ŠVEDŲ KALBA

1991 m. Geteborge Lenarto Šelbergo (Lennart Kjelbberg) į švedų kalbą išversti Kristijono Donelaičio „Metai“ suskambo skandinaviškai.

Ne tik išvaizda, bet ir visuma leidinys pulsuoja skandinaviška dvasia. Knygoje pateiktos iliustracijos išraiškos.

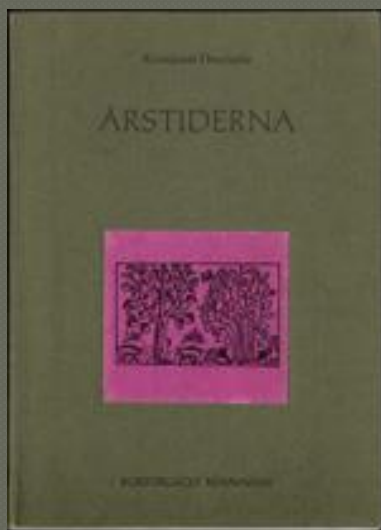
Ir šiandien švedai turi savitą skandinavišką Kristijoną Donelaitį.

Švediškojo K. Donelaičio „Metų“
126-asis puslapis

ŠVEDŲ KALBA

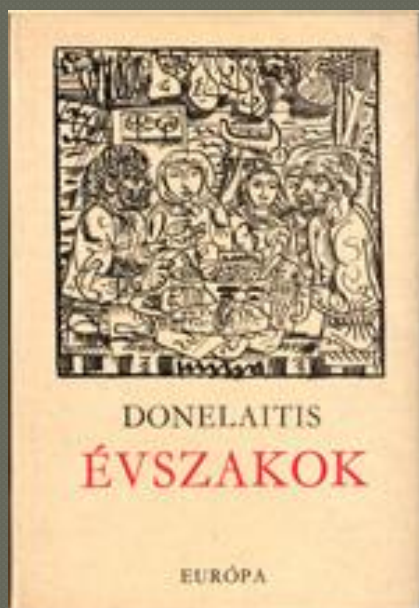
Donelaitis, Kristijonas. *Årstiderna* / svensk tolking av Lennart Kjellberg. – Göteborg : Bokförlaget Renässans, 1991. – 142 p. – Orig. antr.: Metai

VENGRŲ KALBA

Donelaitis, Kristijonas. *Évszakok* / [fordította Tandori Dezső ; illusztrálta Hincz Gyula]. – [Budapest] : Európa, 1970. – 143, [4] p.

VOKIEČIŲ KALBA

Martynas Liudvikas Rėza
(*1776–†1840) – pirmasis
Kristijono Donelaičio kūrybos
vertėjas į vokiečių kalbą.

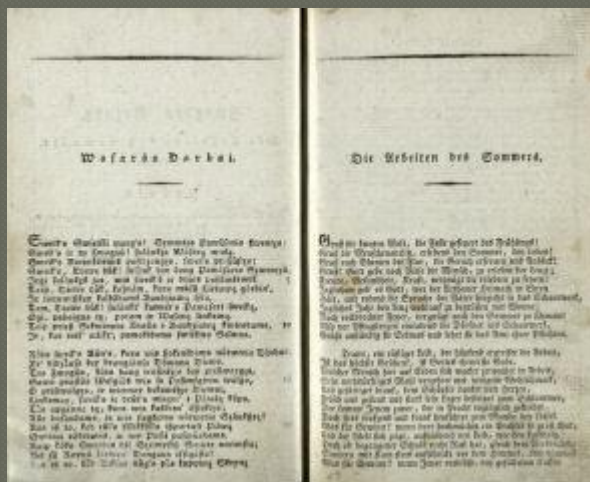
Kristijono Donelaičio poema „Metai“ **pirmą kartą į vokiečių kalbą buvo išversti Martyno Liudviko Rėzos 1818 m.**, – pirmojoje Metų laidoje *Das Jahr in vier Gesängen*. Tai apskritai **pirmasis poemos vertimas į užsienio kalbą**. Antrą kartą poema į vokiečių kalbą buvo išversta Georgo Heinricho Ferdinando Nesselmanno 1869 m. knygoje *Christian Donalitus Littauische Dichtungen*. Vėliau vertė Ludwigas Passarge (*Christian Donalitus' Littauische Dichtungen*, 1894; pakartota 1998, 1999) ir Hermannas Buddensiegas (*Die Jahreszeiten*, 1966, ²1970).

VOKIEČIŲ KALBA

Donelaitis, Kristijonas. *Das Jahr in vier Gesängen* : ein ländliches Epos, aus dem Lit. / Ch. Donelaitis ; In gleichem Versmaass ins Dt. übertragen von D.L.J. Rhesa. – Königsberg : gedruckt in der Koenigl. Hartungschen Hofbuchdruckerei, 1818. – XXI, 162 p. – Gretutinis tekstas liet. ir vok., įvadas ir paaiškinimai – vok. k.

Pirmoji K. Donelaičio poemos „Metai“ laida, išleista 1818 m. Karaliaučiuje, Hartungų spaustuvelyje. Poemos rankraštį, išsaugotą Johanno Gottfriedo Jordano ir Johanno Friedricho Hohlfeldto nuorašu, perredagavęs ir sutrumpinęs spaudai parengė Karaliaučiaus universiteto profesorius Martynas Liudvikas Rėza (*1776–†1840), pateikęs lygiagretų kūrinio vertimą į vokiečių kalbą, o įvade aptaręs K. Donelaičio biografiją bei kūrybinį šio palikimą.

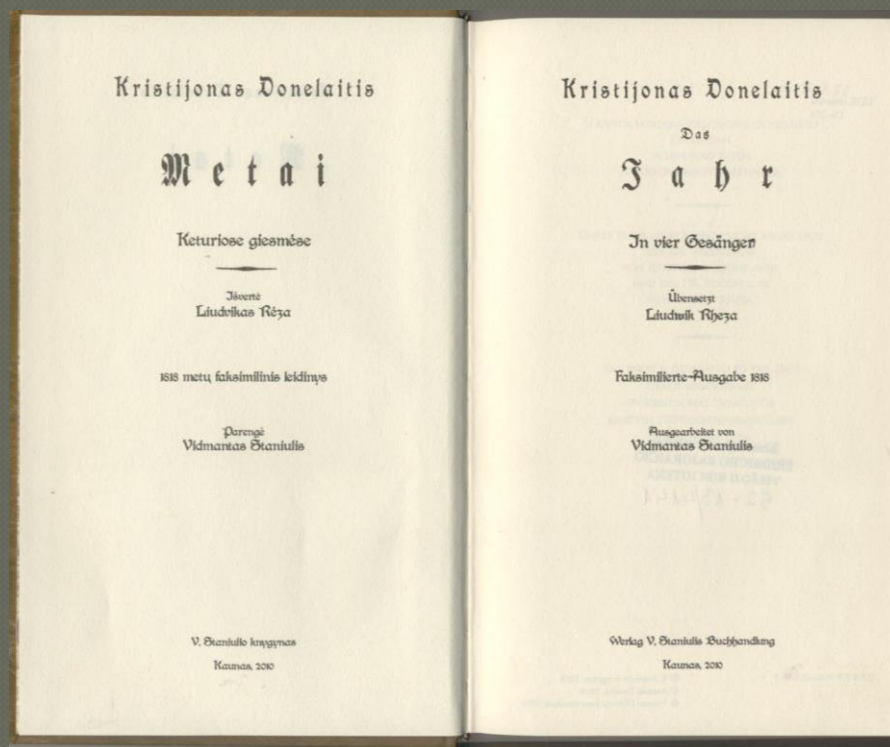
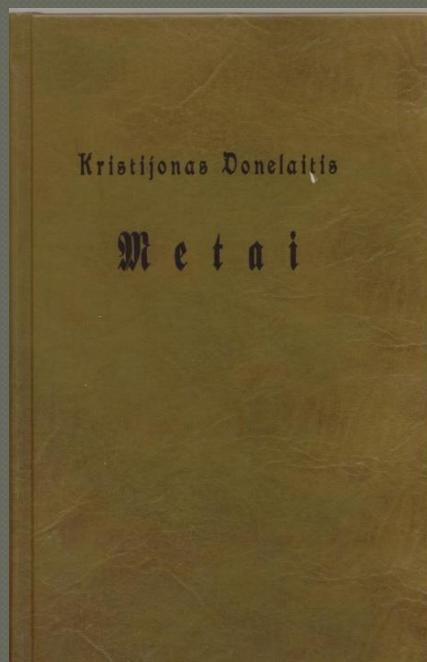

VOKIEČIŲ KALBA

Donelaitis, Kristijonas. *Metai* = *Das Jahr* : keturiose giesmės / išvertė Liudvikas Rėza ; parengė Vidmantas Staniulis. – 1818 m. faks. leid. – Kaunas : V. Staniulio knygynas, 2010 (Kaunas : Morkūnas ir Ko). – [13], XXI, 162 p. – Gretutinis tekstas liet., vok. k. – Orig. išleid.: Königsberg, 1818.

Faksimilinis 1818 m. Karaliaučiuje skelbtų K. Donelaičio „Metų“ leidinys, parengtas ir išleistas Vidmanto Staniulio Kaune 2010 m., su Antano Buračo pratarme. Skiriama Kristijono Donelaičio 230-osioms ir Martyno Liudviko Rėzos 170-osioms mirties metinėms.

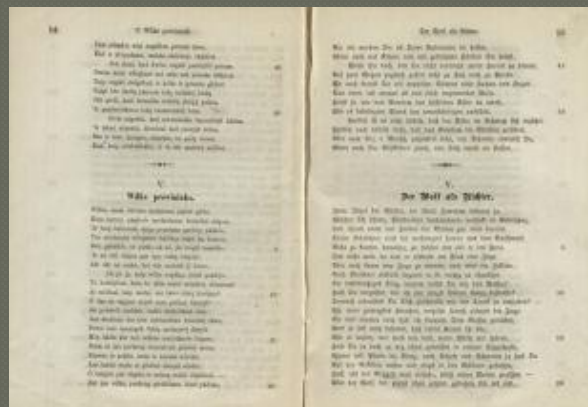

VOKIEČIŲ KALBA

Donelaitis, Kristijonas. *Littauische Dichtungen* / Christian Donalitis ; nach den Königsberger Handschriften mit metrischer Uebersetzung, kritischen Anmerkungen und genauem Glossar / herausgegeben von G.H.F. Nesselmann. – Königsberg : Verlag von Hübner & Matz, 1869. – XVI, [2], 368 p. – Gretutinis tekstas liet. ir vok., pratarmė ir komentarai – vok. k.

Vokiečių filologo, Karaliaučiaus universiteto profesoriaus Georgo Heinricho Ferdinando Nesselmanno (*1811–†1881) parengtas ir 1869 m. Karaliaučiuje publikuotas antrasis K. Donelaičio kūrybinių (pasakėčių, 4 dalių poemos „Metai“, laiškų) vertimas į vokiečių kalbą su kritiniais komentarais.

VOKIEČIŲ KALBA

Donelaitis, Kristijonas. *Die Jahreszeiten* / Nachdichtung von Hermann Buddensieg ; [illustriert von Vytautas Kazys Jonynas, V. Jurkunas, E. Varnas]. – München : Wilhelm Fink Verlag, 1966. – 156 p. : portr., illustr., faks.

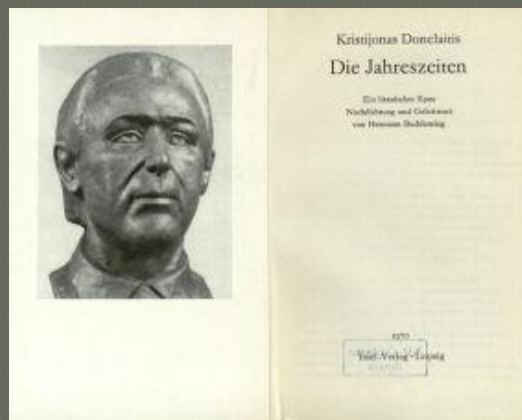
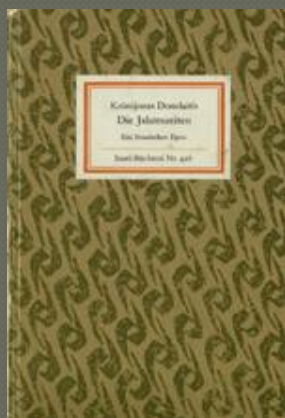
1966 m. Vokietijoje, Miunchene, išėjęs Hermano Buddensiego (*1893–†1976) atliktas laisvas K. Donelaičio poemos „Metai“ (su „Tęsinio“ fragmentu) vertimas. Leidinys puoštas V. K. Jonyno, V. Jurkūno ir E. Varno (K. Donelaičio portretas) iliustracijomis.

VOKIEČIŲ KALBA

Donelaitis, Kristijonas. *Die Jahreszeiten* : ein litauisches Epos / Nachdichtung und Geleitwort von Hermann Buddensieg. – Leipzig : Insel-Verlag, 1970. – 128 p., 1 portr. lap. – (Insel-Bücherei ; Nr. 928).
Nauja H. Buddensiego atlikto laisvo K. Donelaičio poemos „Metai“ vertimo laida su vertėjo straipsniu (Leipcigas, 1970).

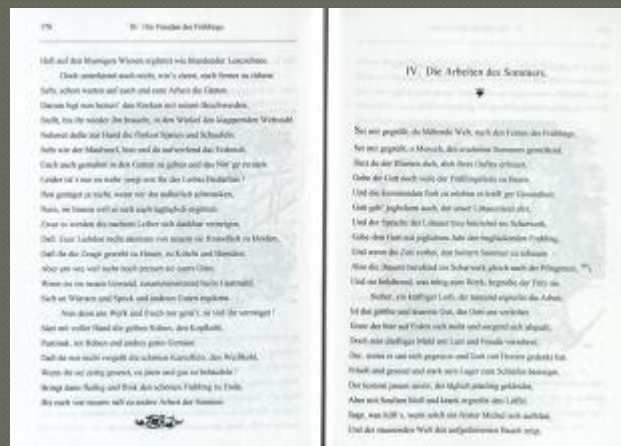
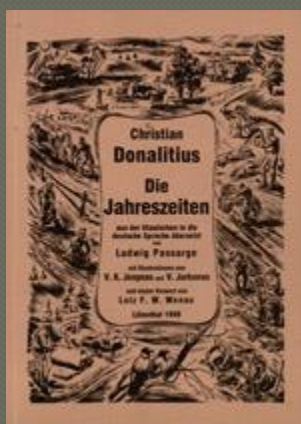

VOKIEČIŲ KALBA

Donelaitis, Kristijonas. *Die Jahreszeiten* / von Christian Donalitis ; nach einer Übersetzung aus dem Litauischen von Ludwig Passarge im Jahre 1894 herausgegeben ; ergänzt durch ein Vorwort von Lutz F.W. Wenau ; mit zahlreichen Illustrationen der litauischen Künstler V.K. Jonynas und V. Jurkunas versehen. – Nachdr. der Versdichtung. - Lilienthal : Erschienen im Selbstverl., 1999. – XXIII, 230 p. : illustr., portr.

Liudvigo Pasargės (Ludwig Passarge, *1825–†1912) parengto ir 1894 m. Halėje (Vokietija) išleisto K. Donelaičio kūrinių vertimo į vokiečių kalbą perspaudas (Lilientalis, 1999) su Donelaičio giminaičio Lutzo Wenau įvadinio straipsniu. Leidinys iliustruotas V. K. Jonyno, V. Jurkūno raizininiais.

„Kristijonas Donelaitis“. „Metų“ vertimai į Europos Sąjungos kalbas

Kristijono Donelaičio „Metai“ – tai mūsų kultūros rytas.

Tai kyla baudžiauninkai gyventi savo gyvenimo.

Mes – jų palikuonys. Mūsų gyslomis teka jų vargai ir džiaugsmas, juokas ir aimanos.

Tai – giesmė. Reikia ją girdėti.

Tai – Lietuva.

Aktorius Mamertas Karklelis

